

Заяць О. І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Zayats Olena

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of International Economic Relations Department
Uzhgorod National University*

ПРИКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ

Анотація. У статті досліджено науково-методичні підходи до визначення прикордонного співробітництва як передумови розвитку міжнародної економічної конвергенції. Наголошується на тому, що економічні зв'язки прикордонних регіонів є визначальними суб'єктами майбутньої конвергенції сусідніх країн. Розглянуто теорії світового господарства щодо прикордонних регіонів та зазначено, що економічні зв'язки прикордонних регіонів є визначальними суб'єктами майбутньої конвергенції сусідніх країн, які можна також визначити як специфічний прояв міжнародних економічних відносин, сутність яких зводиться до забезпечення виробничого стикування, структурної адаптації національних господарств на територіях, що прилягають до державних кордонів. Визначено чинники регіонального співробітництва територій як стратегічного ресурсу розвитку зовнішньоекономічної відкритості економіки.

Ключові слова: прикордонний регіон, міжнародна економічна конвергенція, міжнародні економічні відносини, регіональне співробітництво, інтеграція.

Вступ та постановка проблеми. Регіональне співробітництво територій, з одного боку, є стратегічним ресурсом розвитку зовнішньоекономічної відкритості економіки, а з іншого – формує проблеми його використання у зв'язку з периферійним характером розвитку економік інших регіонів. Об'єктивний і незворотний характер загальносвітової «регіональної революції» вимагає вивчення національних доктрин регіонального (у тому числі й прикордонного) співробітництва іноземних держав і адаптації їх основних положень до вітчизняної практики з урахуванням національних особливостей. Окрім того, аналіз західного досвіду розвитку регіонального та міжрегіонального співробітництва необхідно здійснювати у межах триєдиної сутності останнього в координатах «зовнішньоекономічна діяльність регіону – зовнішньоекономічні зв'язки регіону – транскордонний регіоналізм», тому що саме вони набувають різноманітних форм взаємодії як підприємницьких структур, виступаючи складником зовнішньоекономічної діяльності регіонів суміжних держав, так і зовнішньоекономічних зв'язків регіональних органів влади, в кінцевому підсумку поступово перетворюючись на форму розвитку транскордонного регіоналізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику, розглянуту у цій статті, широко досліджували такі закордонні та вітчизняні науковці, як О. Булатова, Н. Мікула, О. Плотнікова, Л. Божко, П. Беленський, М. Долішній, П. Дружинін, В. Бабина, П. Шміт-Енгер, С. Райх, Ж. Андерсон, Ю. Баженов, І. Воробйова, С. Ничипорук та ін. Однак дотепер відсутнє єдине трактування цього поняття, пов'язаного зі специфікою міжнародної конвергентної взаємодії: «прикордонне співробітництво», «регіональне економічне співробітництво», «транскордонне співробітництво», «міжрегіональне співробітництво», «економічна конвергенція».

Метою даної роботи є формування концептуальних основ трактування конвергенції та визначення впливу прикордонного регіону на розвиток процесів міжнародної економічної конвергенції.

Результати дослідження. Одним з істотних наслідків глобалізації є зростання економічної взаємозалежності країн і регіонів, переплетення їхніх господарських комплексів та економічних систем, унаслідок якого відбувається формування єдиного світового ринкового господарства, від чого посилюється не лише функціональна, а й інституційна конвергентна взаємодія на регіональному рівні. Економічна регіоналізація як тенденція розвитку сучасного глобального конкурентного простору сприяє інтенсифікації і поглибленню прикордонного й транскордонного співробітництва, яке, своєю чергою, виступає передумовою, першим кроком, етапом на шляху регіональної економічної конвергенції [1]. У науковій літературі прикордонне й транскордонне співробітництво розглядаються як своєрідний підтип регіоналізації, що розвивається в рамках так званих трикутників розвитку, в яких масштаби взаємодії країн певних регіонів випереджають швидкість їх інтеграції. Цей тип регіональної економічної інтеграції рідко оформлюється будь-якими угодами, хоча форми і результати прикордонного, транскордонного співробітництва можуть бути високоефективними й збалансованими.

Низка дослідників визначає прикордонний регіон і, відповідно, співробітництво в його межах як територію, що охоплює одну або декілька адміністративно-територіальних одиниць однієї держави та прилягає до державного кордону, тоді як транскордонний регіон характеризує певна територія, що охоплює прикордонні адміністративно-територіальні одиниці сусідніх держав [2]. Однією з організаційно-інституційних форм практичної реалізації транскордонного співробітництва стали сврорегіони. Як справедливо зазначають О. Булатова, В. Грабовський, М. Наринський, сврорегіони – це регіональні об'єднання інтеграційного характеру, які виникають на транскордонних територіях сусідніх держав і діяльність яких не виходить за межі повноважень регіональних (муніципальних) органів влади, їх можна віднести до відповідних організацій (інституцій) прикордонного (транскордонного) міжрегіонального (міжмуніципального) співробітництва [1, с. 73].

У сучасній практиці міжнародних економічних відносин прикордонне співробітництво належить до особливих режимів міжнародної торгівлі, інтенсивний розвиток якого спостерігається із середини минулого століття. Динамічне зростання обсягів прикордонної торгівлі у структурі світового товарообігу, як свідчить західний досвід, часто є найважливішою передумовою розвитку форм зовнішньоекономічного, інвестиційного і промислового співробітництва, поглиблення виробничо-технологічної кооперації регіонів держав і окремих господарюючих суб'єктів на їхній території. Відбулося різке зростання взаємопов'язаності географічного, соціального простору як на кордонах регіональних, локальних систем, так і на рівні державних територій. Однак кордони послабили свою функцію бар'єра, перетворившись на одну з особливих зон контакту: розділені ними держави постали перед необхідністю міжрегіонального співробітництва з метою оптимізації процесу транскордонних комунікацій [3].

Суть процесу формування локальних (регіональних) співтовариств полягає в об'єднанні групи країн або окремих регіонів держави для створення, зміцнення або збереження взаємовигідних регіональних інтеграційних зв'язків, що передбачають послідовні зміни в організації просторово-територіального, політичного устрою держави. В основі регіоналізму лежить прагнення влади, суспільних інституцій, локальних агентів, пов'язаних комунікаційними мережами, зміцнити або створити нову ідентичність у рамках певного регіону, який може об'єднувати частини країни, країни і групи країн, що перебувають в одному географічному регіоні. Регіональне співробітництво як система погоджених дій, які спрямовані на розвиток відносин територіальних утворень і влади договірних сторін, на основі регіональних угод і домовленостей, незважаючи на властиві географічні, історичні, екологічні, економічні особливості, формує систему конвергентних взаємозв'язків соціально-економічного, просторового, соціокультурного, правового й політичного рівнів суміжних держав для вирішення питань сталого розвитку і підвищення добробуту населення, зміцнення дружби і добросусідства.

Регіональне й міжрегіональне співробітництво як передумова та перший крок у розвитку економічної конвергенції частини національних територій або країн загалом, поступово і поетапно трансформуючись у зони вільної торгівлі й митні союзи та використовуючи чинник близькості до суміжних держав, створює стратегічні передумови для розширення експортного потенціалу, просування на зовнішні ринки у межах окремих територіальних об'єднань. Одночасне поглиблення субрегіональної виробничо-технологічної кооперації національних та іноземних підприємств і фірм підвищує взаємну зацікавленість у зростанні конкурентоспроможності їхньої продукції, розширенні обсягу орендних угод і консигнаційних операцій та іншого роду зовнішньоторговельних операцій, у тому числі в межах зустрічного товарообміну. Наприклад, відповідно до європейської рамкової конвенції, регіональне (прикордонне) співробітництво – це «будь-які погоджені дії, спрямовані на посилення і заохочення відносин між сусідніми територіальними співтовариствами та владою, що перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін» [4].

Сьогодні в науковій літературі прийнято виділяти чотири основні критерії контактності кордонів:

1) ступінь відкритості законодавчо регульованих зовнішніх зв'язків;

2) розвиненість інституцій, що забезпечують здійснення зовнішніх контактів;

3) рівень розвитку прикордонної інфраструктури;

4) рівень економічного розвитку прикордонних територій та їх інтеграція у міжнародні зв'язки [5].

Однак у сучасних умовах території різних регіонів можуть бути локалізовані одним великим економічним суб'єктом, для якого важлива спільність соціально-економічних, політичних і географічних чинників його діяльності. Так само формальні кордони може перетинати складна мережа неформальних відносин, що лежать за межею практик адміністративного регулювання. Крім того, як свідчить міжнародна практика конвергентних процесів, до цього часу не розроблені універсальні інструменти регулювання у системі взаємодії суб'єктів, а також територій у зонах прикордонної торгівлі через відмінності принципів державної зовнішньоторговельної та економічної політики й особливостей двосторонніх відносин між суміжними країнами. Нерідко національна зовнішньоекономічна політика окремих держав загалом може не враховувати інтереси й позиції територіальних суб'єктів регіонального співробітництва, зацікавлених більшою мірою в лібералізації процесів торговельно-економічного співробітництва, особливо якщо у ньому присутні суттєві економічні диспропорції структурно-господарського розвитку, подолання яких пов'язане з ефектом дії, власне, самого співробітництва (рис. 1).

Особливостями реалізації ефекту дії є такі чинники. По-перше, прикордонна і прибережна торгівля як особливий торговельний режим повинна супроводжуватися пільговими, податковими та інвестиційними умовами й мати тарифний еквівалент (tariff equivalent), тобто окремий митний тариф, та інші заходи регулювання зовнішньоторговельної діяльності.

По-друге, географічна прив'язка зон регіонального співробітництва здійснюється переважно до сухопутних державних кордонів або кордонів, що розташовані вздовж русла рік (водночас торгівлю через морські порти у більшості країн не визнають прикордонною), а власне регіональне співробітництво здійснюється на основі спеціальних міждержавних дво- або багатосторонніх угод [9, с. 34–35].

По-третє, формування і вирішення питань транскордонної безпеки значною мірою є відповіддю на загрози від країн-сусідів, що мають власні конкурентні стратегії забезпечення вигідних позицій у регіоні. Тому сьогодні варіації транскордонного регіоналізму можна пояснити такими причинами: а) необхідністю зміцнення геополітичних позицій («імперська версія»); б) спробами врівноважити вплив країни-сусіда («версія балансу сил»); в) створенням комплексу відносин і зв'язків для захисту спільних економічних інтересів («версія гегемоністської стабільності») [10].

Бурхливий розвиток процесів регіоналізації є результатом суттєвих змін, що відбуваються у сферах співпраці прикордонних регіонів (політичній, економічній, соціальній) і країн. В їх основі лежить визнання того, що тільки через співпрацю, передусім із прикордонними державами, можна максимально забезпечити національні інтереси, оскільки це дає змогу оптимально використовувати багатосторонній потенціал, яким володіє кожна країна. Саме тому пошук колективних форм забезпечення економічних інтересів держав став поштовхом до формування регіональних економічних утворень у системі світового господарства починаючи з другої половини ХХ ст. (рис. 2).

Окрім наведених визначень прикордонних і транскордонних регіонів, низка зарубіжних дослідників акцентує

увагу на інших їх суттєвих ознаках. Так, один із провідних теоретиків регіоналізму П. Шмітт-Егнер зазначає, що прикордонний регіон – це «одинаць дії» [12, с. 37]. Схожої точки зору дотримується С. Райх у праці «Транскордонне і міжрегіональне співробітництво в Європі», який визначає прикордонний регіон як територіальну одиницю з «історичними, соціально-економічними і культурними спільностями у комбінації з регіональною індивідуальністю, яка частково сформувалася, і автономними (політичними і соціальними) інституціями» [13, с. 25.]. Водночас наявність «спільностей» (на яких ґрунтуються визначення П. Шмітта-Егнера і С. Райха) не є обов'язковою властивістю прикордонних регіонів.

На думку автора, зазначені визначення в такому сенсі не мають на увазі закономірності управління регіоном, оскільки останній визначається не стільки як функціональний простір, скільки як соціально-територіальна одиниця з певним ступенем стратегічних можливостей, що базуються на організаційних домовленостях. Тому можна погодитися з твердженням Дж. Андерсона і Л. О'Доуда, що прикордонні регіони – це територіальні одиниці, для яких регіональна єдність може проявлятися у використанні фінансових можливостей, відмінностей у розмірі оплати праці і вартості товарів та послуг, а також у інституційних нормах по обидва боки кордону [14]. Дослідники Ю.М. Баженов і К.Е. Нікульченков визначають прикордонний регіон як економічно-соціально-культурну цілісність певної території, що має митний кордон з одним або декількома закордонними регіонами і взаємодіє з ними на основі міжурядових угод для максимального задоволення потреб населення [15].

Дійсно, цілком логічно розглядати прикордонний регіон як сукупність «загальних» культурних, етнічних або економічних складників. Але це не є обов'язковою або «природною» основою для будь-якого прикордонного регіону, оскільки точна комбінація спільностей (або відмінностей) завжди є результатом суто історичного процесу соціального формування. Так, наприклад, у Російській Федерації термін «прикордонна територія» має рамковий характер. Така територія визначена не стільки гео-економічними, скільки геополітичними чинниками: прикордонний режим припускає не особливі умови ведення господарської діяльності в межах зазначеної території, а особливості обороноздатності таких земель [16].

Замість «транскордонний» Г. Штрасбургер уживає термін «транснаціональний простір» і визначає його як постійні потоки людей, товарів, ідей, символів, послуг через кордони, які об'єднують мігрантів із країн їх виїзду і прийому в єдину міграційну систему [17, с. 49]. У контексті теорії транснаціональних просторів міжнародні економічні відносини (так само, як і феномен регіонального співробітництва) сприймаються як сфера взаємодії не лише державних органів, а й різноманітних суспільних інституцій, а також агентів, що беруть участь у здійсненні транснаціональних комунікаційних зв'язків (незважаючи на триваючу полеміку щодо поняття «транснаціональні мережі», здебільшого західні автори воліють використовувати саме його).

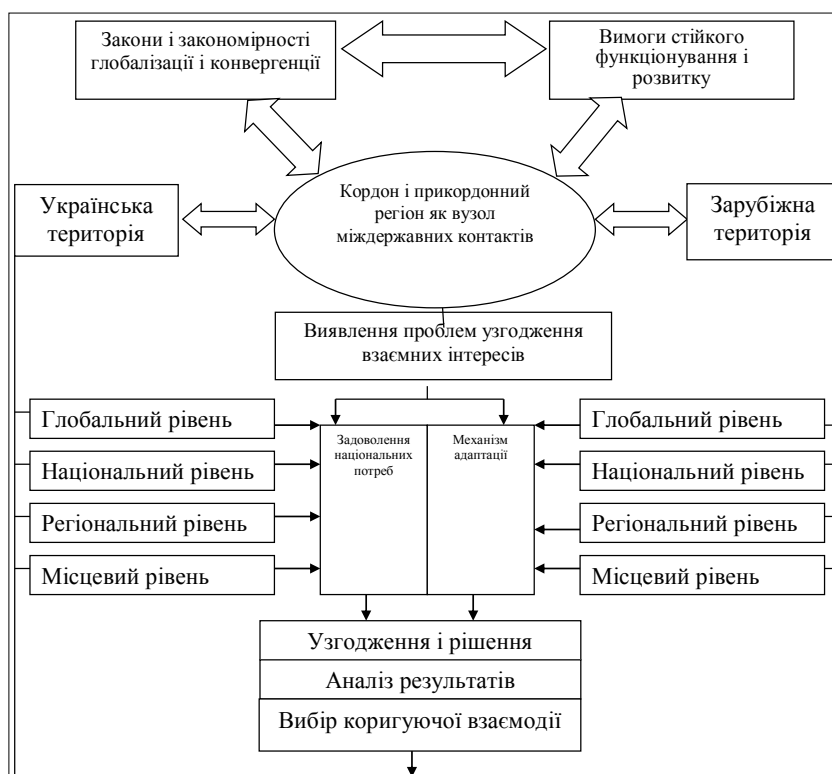

Рис. 1. Формування механізму адаптації управління прикордонним регіоном

Джерело: складено автором на основі [6–8]

Співвідношення «бар'єрності» і «контактності» кордонів багато в чому визначається економічною моделлю розвитку держави, яка є одним з індикаторів стану останньої в умовах глобалізації та регіоналізації, а також здатності до взаємодій в умовах становлення нового формату кордонів – неформального. Держава може сприяти збереженню неефективних норм і організацій, якщо це збільшує її рентні доходи і зменшує видатки, причому у підтримці таких інституцій можуть бути зацікавлені й могутні фінансово-економічні угруповання. Це консервує наявну інституційну систему (навіть якщо вона вже неадекватна економічним реаліям), утворює спотворену «амальгаму» з ефективних і неефективних інституцій [18]. Тому сучасні регіональні й трансрегіональні взаємодії підтверджують когнітивну цінність моделі «дворівневої гри», коли всі їхні учасники постають перед необхідністю вибудовувати специфічну систему відносин як із внутрішніми, так і з іноземними контрагентами.

Один з основних постулатів класиків транснаціоналізму, таких як Р. Кеохейн, Дж. Най, Т. Файст, полягає у тому, що все більш значний спектр взаємодій між суспільствами не піддається державному, адміністративному регулюванню, а безліч агентів, розділених державними кордонами, пов'язані між собою транскордонними мережами комунікацій. Ці агенти природно прагнуть до експансії, розширення своєї діяльності на нові сфери, розглядаючи державні кордони як значну й істотну перешкоду. Тобто транснаціоналізм фактично допомагає концептуально пояснити кризу адміністративних кордонів в умовах глобалізації, а саме як кордон у вигляді інституту зазнає зростаючих труднощів із використанням його як функції бар'єра.

Нові неформальні кордони перетворюються на своєрідні «маркери» просторового розвитку в умовах слабкості і малої ефективності «раціональних» адміністративних

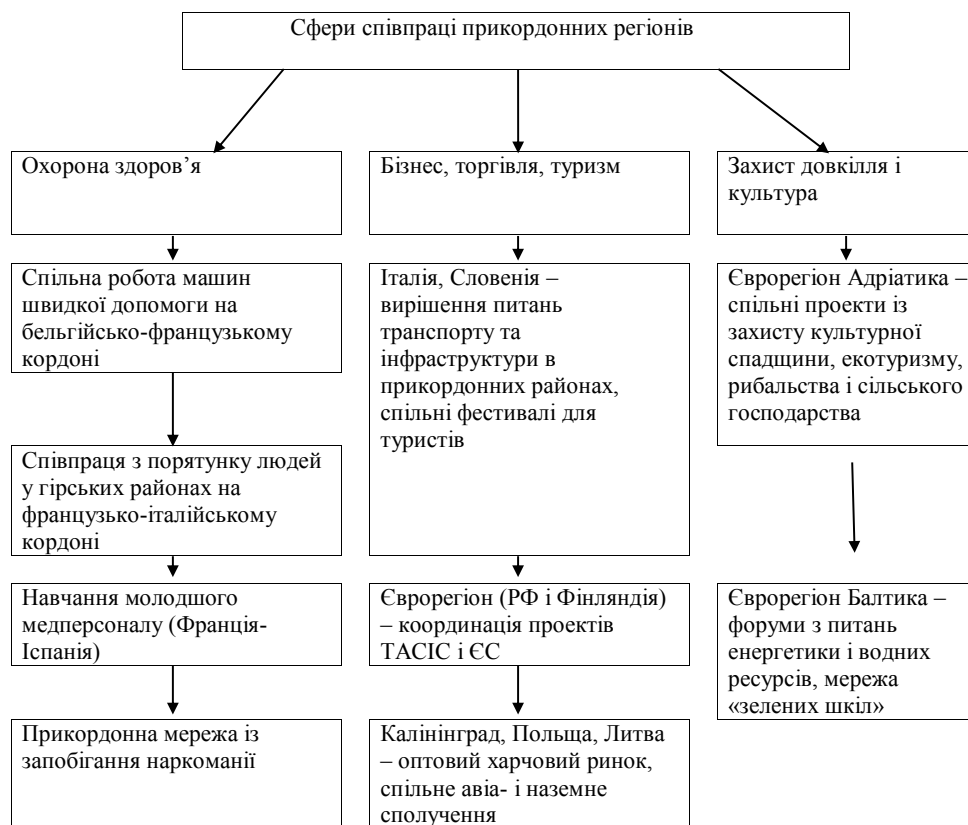

Рис. 2. Сфери співпраці прикордонних регіонів

Джерело: складено автором на основі [2; 3; 9; 11]

регуляторів. Використання матриці транснаціоналізму допомагає зрозуміти, наскільки видозмінилося навантаження, що лягає на кордони, і в якому напрямі повинен еволюціонувати режим їх охорони. Прикордонні території де-факто перетворюються на один із каналів зв'язку та інтеграції розмежованих раніше ареалів, що в умовах прогресуючої неспроможності держави здійснювати тотальний контроль за всіма комунікаціями в межах нових, неадміністративних кордонів перетворює регіон на стратегічно визначальний інструмент подолання архаїчної політики самодостатності великих територіальних просторів. Протириччя між адміністративно-територіальними кордонами, тобто фіксованою, певною географією держав і позатериторіальною природою проблем сучасності, у майбутньому лише підсилуватиметься і це, безумовно, спричинить зменшення ролі національної держави, що втрачатиме роль ефективної конструкції для вирішення проблем окремих регіонів [19, с. 46–51].

Феномен «нового регіоналізму», використовуючи такі поняття, як «прикордонна територія», «транскордонний регіон» тощо, свідчить, що географічні кордони держав усе меншою мірою збігаються з територіальними: соціально-економічні відносини між країнами, що постійно ускладнюються, сприяють створенню регіональної структури з відносною територіальністю (концепція «центр-периферія» поступово втрачає актуальність). Поняття ж прикордонного регіону охоплює три рівні: макрорівень (великі прикордонні адміністративно-територіальні утворення, що мають безпосередній вихід до кордону), мезорівень (адміністративні райони у складі більших одиниць, кордони яких частково збігаються з державними), мікрорівень (прикордонна смуга з населеними пунктами, що виходять на кордон) [20].

Отже, під регіоном ми розуміємо співтовариства, що мають необхідні, але не достатні ознаки державності і де «регіональне» виступає як сукупність локальних зв'язків, спрямованих на оптимізацію соціальних, економічних та культурних процесів. Тобто альтернативою «класичній» ієрархії між державним центром та країнами є територіальне об'єднання у формі мереж, які структурують регіон не як одиницю адміністративної структури, а як систему відносин, співробітництва, що розвивається поза адміністративними кордонами.

Глобалізація когерентна лише такому типу регіонального і міжрегіонального співробітництва, який припускає «мережеву модель» інтеграції значної кількості «глобальних гравців». У цьому контексті їх активізація перетворюється на прямий наслідок глобалізації: регіональні, локальні співтовариства ухвалюють концепцію своєрідної транспортно-інформаційної дорожньої карти, тобто для глобальної економіки стають важливими не стільки держави, скільки «мережеві» співтовариства, а адміністративна «вертикаль» уже не є необхідною умовою сталого розвитку, вона потребує підтримки з боку комунікаційної «горизонталі», невід'ємним компонентом якої виступає «мережа» регіонального і міжрегіонального співробітництва.

Серед теорій, які пояснюють феномен «нового регіоналізму», розкривають сутність регіонального і міжрегіонального економічного та політичного співробітництва, чільне місце займають теорія «раціонального вибору» лауреата Нобелівської премії Дж. Б'юкенена, теорія «раціональної поведінки» Р. Лукаса, а також теорія «раціональної організації» французького економіста, лауреата Нобелівської премії 2014 р. Ж. Тіроля.

На відміну від старого регіоналізму, методологічною основою якого виступав неолібералізм у вигляді сукуп-

ності концепцій шведської, чиказької, фрайбурзької шкіл, новий регіоналізм базується на неінституціоналізмі та економічній синергетиці. У центрі уваги старого регіоналізму знаходилася така інституція, як держава, конвергенція мала формальний характер, а такі суб'єкти регіональної конвергенції, як організації та господарючі суб'єкти, не вважалися важливими. Для нового регіоналізму характерними і відмінними ознаками є корпоративна взаємодія на основі ініціативи приватного сектору (ініціатива знизу), наявність у нього позаекономічних аспектів, участь держав, недержавних і наднаціональних інститутів як суб'єктів регіональної інтеграції.

Висновки. На початку третього тисячоліття світовий ринок перетворився на глобальну економічну систему, в якій практично не залишилося можливості для здійснення стихійних ринкових відносин між державами. Розвиток конвергентних процесів став універсальною

закономірністю, що проявляється як у середовищі національних економік, так і у сфері міждержавних відносин та логічно призводить до глобалізації макроекономічного середовища. У процесі зростання ролі міжнародних корпорацій і світових фінансових центрів міжнародна економічна конвергенція має більшою мірою регіональний характер.

Глобалізаційні регіональні конвергентні процеси у світовому господарстві, загострення міжнародної конкуренції, формування нової не лише функціональної, а й інституційної архітектури регіональної економіки призвели до появи концепції «нового регіоналізму», якому притаманні глибші форми конвергенції, а інституціоналізація, інституційна взаємодія виступають його суттєвою ознакою. Основною останніх є регіональні торговельно-економічні об'єднання, конвергентно-інтеграційні угруповання різного рівня розвитку й зрілості.

Список використаних джерел:

1. Булатова О. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2012. 386 с.
2. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : монографія. Львів : ІРД НАН України, 2004. 395 с.
3. Приграничная торговля за рубежом. URL : <http://www.tks.ru/cgi-bin>.
4. Европейская рамочная конвенция о приграничном сотрудничестве территориальных сообществ и властей ETS № 106. *Бюллетень международных договоров*. 2003. № 10.
5. Божко Л.Л. Концептуальные подходы к определению приграничных территорий. *Региональная экономика: теория и практика*. 2010. № 4(139). С. 47–54.
6. Бельний П.Ю., Микула Н.А., Герич В.П. Транскордонне співробітництво: проблеми і перспективи. Львів, 1996. 175 с.
7. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ ст.: нові пріоритети : монографія. Київ : Наукова думка, 2006. 511 с.
8. Дружинин П.В. Особенности развития приграничных регионов. *Север и рынок*. 2003. № 2. С. 39–46.
9. Бабина В.А., Дьяченко В.Н., Уваров В.А. Приграничная торговля: проблемы и перспективы развития : монографія. Хабаровск : ДВАГС, 2010. 134 с.
10. Макарычев А.С. Пространственные характеристики трансграничной безопасности: концептуальные контексты. URL : <http://www.policy.hu/makarychev/rus8.htm>.
11. Ничипорук С.В. Приграничное сотрудничество и его потенциал. URL : <https://integrationconference2011.wordpress.com/2013/10/09/>.
12. Schmitt-Egner P. Grenzüberschreitende Zusammenarbeit in Europa als Gegenstandswissenschaftlicher Forschung und Strategietransnationaler Praxis. Anmerkungen zur Theorie, Empirie und Praxis des transnationalen Regionalismus. Baden-Baden : Nomos, 1998. 121 s.
13. Raich S. Grenzüberschreitende und interregionale Zusammenarbeit in einem «Europa der Regionen», dargestellt anhand der Fallbeispiele Großregion Saar-Lor-Lux, EUREGIO und «Vier Motoren für Europa». Baden-Baden : Nomos, 1995. 89 s.
14. Anderson J., Dowd L. Border Regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance. *Regional Studies*. 1999. Vol. 33. № 7. P. 593–604.
15. Баженов Ю.Н., Никольченко К.Е. Конкурентоспособность приграничных регионов. URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/konkurentosposobnost-ekonomiki-prigranichnyh-regionov>.
16. Воробйова І.Н. До питання про конкретизацію поняття прикордонного регіону. *Научный вестник Алтайской академии экономики и права*. 2014. Вып. 9. С. 57–60. URL : <http://journal-aael.intelbi.ru/main/wp-content/uploads/2014/09/57-60.pdf>.
17. Strassburger G., Bosswick W., Husband C. Transnational social spaces. Bilbao : University of Deusto, 2005. 123 p.
18. Чеботарев Б.А. Приграничное торгово-экономическое сотрудничество: зарубежный опыт и проблемы России. *Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. Серия «Экономика и экономические науки»*. 2009. Вып. 2. С. 69–75. URL : http://notabenenord.net/sites/default/files/event_files/B2.pdf.

ПРИГРАНИЧНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ПРЕДПОСЫЛКА РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНВЕРГЕНЦИИ

Аннотация. В статье исследованы научно-методические подходы к определению приграничного сотрудничества как предпосылки развития международной экономической конвергенции. Отмечается, что экономические связи приграничных регионов являются определяющими субъектами будущей конвергенции соседних стран. Рассмотрены теории мирового хозяйства по приграничным регионам и указано, что экономические связи приграничных регионов являются основополагающими субъектами будущей конвергенции соседних стран, которые возможно также обозначить как специфическое проявление международных экономических отношений, сущность которых сводится к обеспечению производственной стыковки, структурной адаптации национальных хозяйств на территориях, которые прилегают к государственным границам. Определены факторы регионального сотрудничества территорий как стратегического ресурса развития внешнеэкономической открытости экономики.

Ключевые слова: приграничный регион, международная экономическая конвергенция, международные экономические отношения, региональное сотрудничество, интеграция.

**THE BORDER COOPERATION AS A PREREQUISITE
OF THE INTERNATIONAL ECONOMIC CONVERGENCE DEVELOPMENT**

Summary. The article dwells upon scientific and methodical approaches to the definition of the border cooperation as a prerequisite of the international economic convergence development. Special attention is paid to the economic relations of the border regions as the main subjects of the future neighbouring countries convergence. The article deals with the world economy theories concerning border regions and it is also specified that economic relations of cross-border regions are the main determinants of the future convergence of the neighbouring countries, which in its turn can be defined as a specific demonstration of the international economic relations, the main essence of which is to support the industrial consolidation, structural adaptation of the national households on the territories contiguous to the state borders. The factors of territories regional cooperation as a strategic resource for the external economic openness development of the economy are defined. The purpose of the article is to form the conceptual foundations of the convergence interpretation and determine the cross-border trade influence on the processes of the international economic convergence development. At the beginning of the third millennium the world market turned into the global economic system where practically no possibility remained for spontaneously emerging market arrangements between states. The development of the convergent processes became the commonly used regularity which can be found both in national economies and inter-State relations sphere, and logically results globalization of the macroeconomic environment. In the process of international corporations and world financial centres relevance growth international economic integration in large part carries more of a regional nature.

Key words: border region, international economic convergence, international economic relations, regional cooperation, integration.